

ГРОДНЕНСКИЙ

Вторник
23 феврал 1988 года
6 (71)
цена 2 коп.

УНИВЕРСИТЕТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЕКТОРАТА, ПРОФКОМОВ, КОМИТЕТА КОМСОМОЛА
ГРОДНЕНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Советской Армии и ВМ Флоту - 70 лет

Поздравляю!

Дорогие товарищи, ветераны Великой Отечественной войны, партизаны и подпольщики, молодые войны-интернационалисты, отслужившие срочную службу, и будущие войны!

Всех вас сердечно поздравляю с праздником — 70-летием Советской Армии и Военно-Морского Флота. Желаю успехов в учебе и труде, крепкого здоровья, бодрости и радости в жизни.

И. Д. ЛЕБЕДЕВ,
Герой Советского Союза, начальник отдела кадров.

Постарели, очень постарели те, кто отстоял нашу землю от фашизма. Но и постаревшие, поседевшие — они молоды душой, они в одном строю с нами. Солдаты Великой Отечественной совершили легендарный подвиг, но сами-то они были обыкновенными людьми. И все же обычность эта не была необычай-

участвовал в боях на Сталинградском и Донском фронтах. Мстил за сожженные деревни и села, разрушенные города, за товарищей, убитых врагом, за украденный мир в стране. Короткие часы сна — и снова в бой...

Когда я спросила у Валентина Фомича, какой из дней войны ему больше всего запомнился, он, не раздумывая, ответил: «19 ноября 1942 года — день, когда началось генеральное наступление на Сталинград. Впервые мы шли по по-

битым немцам, и, хотя смотрели в глаза смерти, радость просто переполняла нас.»

Но недолго пришлось воевать молодому помощнику командира минометного взвода минометной роты. В конце ноября 1942 года Ваньшина ранило.

В мае того же года он вышел из Саратовского госпиталя инвалидом 3-ей группы и был направлен в уголовный розыск Саратовского областного МВД. В составе опергрупп участвовал в ликвидации

И помнит

ной, ибо не случайно послевоенные поколения ищут в их судьбах источник мужества и стойкости для себя — уж слишком накопился горизонт за рубежами нашей страны. И каждая солдатская судьба, чем дальше мы уходим от военных времен, достойна отдельного рассказа.

— Бывают в жизни события, которые врезаются в память навсегда, — говорит юрист-консульт университета Валентин Фомич Ваньшин — Прошли десятилетия, а я и сейчас отчетливо вижу и поле боя под Сталинградом, и солдат, и огневые вспышки батарей, и дымный след ракеты.

Правда, когда начинаешь подробнее расспрашивать его о войне, он сразу же замыкается, отвечает неохотно.

— Не любитель я говорить, — виновато оправдывается он, и понимаешь, что нежелание вспоминать о войне от того, что слишком много боли причинила она всем, кто прошел через нее.

Битву под Сталинградом Валентин Фомич хорошо помнит еще и потому, что была она его боевым крещением. В апреле 1942 года после окончания Омского пехотного училища им. Фрунзе старшим сержантом ушел он на фронт,

мир спасенный

бандеровских банд в западных районах.

Потом была долгожданная победа.

В 1946 году Валентин Фомич закончил курсы преподавателей физической культуры, затем юридическую школу, а в 1955 — юридический факультет БГУ. Работал преподавателем физкультуры, инспектором облоно по военно-физической подготовке, народным судьей в органах юстиции, старшим референтом юридического отдела Совета Министров БССР, а с 1980 года — старшим преподавателем кафедры теории и истории государства и права факультета права ГрГУ.

Валентин Фомич награжден орденом Красной Звезды за оборону Сталинграда, орденом Отечественной войны и 8-ю медалями.

Л. НИКОЛАЕВА.
НА СНИМКЕ: В. Ф. ВАНЬШИН.
Фото В. СОРОКИНА.

Нашей Армии — 70 лет. Четвертое поколение советских воинов (если иметь в виду призывной возраст 18—20 лет) принимает воинскую присягу. Это правнучки тех, кто когда-то в 18-ом году с гордостью надел краснозвездную буденовку и стал именоваться красноармейцем.

Непростая это обязанность — охранять нашу мирную жизнь. Особенно теперь. Иное время. И настоящая пропасть лежит между нынешним и прошлым уровнем вооружения и, соответственно, боевого мастерства. Но неизменны в традициях нашей армии понятие о долге, чести, мужестве и еще об интернационализме.

Бывшие войны-интернационалисты, а теперь студенты нашего университета, Анатолий Липский, его тезка Войнелович, Николай Герасимчик и другие ребята, не любят рассуждать о таких высоких понятиях. И хотя во время своей службы в Афганистане участвовали в боевых действиях, были ранены (и не раз, и тяжело), имеют боевые награды, считают, что ничего особенного в этом нет. Служба есть служба. Понятия, обозначаемые зачастую громкими фразами, просто впитаны ими, как множество других.

И все-таки они не отрицают, что без чувства товарищества, смелости, наконец, просто физической выносливости и самостоятельности «обычная» служба

в Афганистане просто невозможна. К стати сказать, обо всем этом бывшие «афганцы», как у нас их называют, рассказывают на встречах с учащимися ПТУ, школьниками. Очередная состоялась во Дворце культуры «Юность» в прошлую субботу и посвящалась как раз юбилею Советской Армии.

Во время подготовки к этому вечеру мы и встретились. Меня,

конечно, очень интересовало все необычное в их уже прошлой «обычной» службе, личное восприятие каждого, воспоминания, но разговор зашел о другом, о делах насущных, теперешних, об организации в университете клуба бывших воинов-интернационалистов. «Афганцы» тянутся друг к другу. Это и понятно, их много связывает. Было бы странно, если бы было иначе. Почему-то

идея создания исходила не от них (такие клубы существуют во многих городах, и в Гродно есть общегородской), но встречное желание у ребят есть. Однако необходимостью общения не исчерпываются мотивы создания таких клубов. Оказывается, совсем непросто быть молодым ветераном современной войны. Сплошь и рядом наталкиваются они на стену непонимания и не-

воины-интернационалисты при поддержке горкома комсомола и комитета комсомола университета свой клуб. Возглавлять его будет, а вернее уже возглавил Анатолий Липский, студент второго курса факультета правоведения. Приглашаются в клуб и ребята, отслужившие здесь, в Союзе, а даже допризывники.

Ребятам пока трудно четко и ясно очертить все направления деятельности своего объединения. Это и понятно, сейчас им важно самим прочувствовать свою общность. А мы от души пожелаем им наиболее полно реализовать себя в мирной жизни, также как в недавнем прошлом в боевой.

Н. ПОЛУЦКАЯ.
НА СНИМКЕ: воины-интернационалисты Анатолий ЛИПСКИЙ, студент 2 курса факультета правоведения Николай ЛАЗДИН и Сергей НАУМЧИК, слушатели ПО того же факультета, Анатолий ВОЙНЕЛОВИЧ и Николай ГЕРАСИМЧИК, также студенты 2 курса.
Фото автора.

МОЛОДЫЕ ВЕТЕРАНЫ

доумения: «За что им какие-то льготы, уступки, поблажки?» Заходит ли речь об очереди на квартиру у рабочего или о необходимости пересдать экзамен у студентов. А между тем многие из них имеют ту или иную группу инвалидности (хотя глядя на молодых парней, этого не подумаешь), я уже не говорю о душевных травмах и «раненых» сердцах.

Как бы там ни было, а свой воинский долг абсолютное большинство из них выполняли честно. Может быть, нам живущим мирной жизнью, и невозможно по-настоящему понять, что скрывается за простыми словами «выполняли свой долг», и все-таки сделать попытку необходимо.

Понятно, что коллективом легче бороться с проблемами, чем в одиночку, поэтому и создают

ОБЪЯВЛЕНИЕ
Организуется поездка в г. Минск на четвертьфинальный матч Кубка Кубков по футболу между командами «Динамо» (Минск) и «Мехелен» (Бельгия), который состоится 16 марта.
За справками обращаться в комитет комсомола и комсомольские бюро факультетов.

В ЦЕНТРЕ ВНИМАНИЯ — УЧИТЕЛЬ

К ИТОГАМ ВСЕСОЮЗНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ПО ПОСЛЕВУЗОВСКОМУ ОБРАЗОВАНИЮ МОЛОДЫХ УЧИТЕЛЕЙ

Когда завершается большое и ответственное событие, к которому долго и упорно готовились, возникает потребность осмыслить его, наметить планы на будущее. Таким событием явилась Всесоюзная конференция. Сегодня уже ясно, что она получилась даже более интересной и продуктивной, чем было задумано.

Впервые, пожалуй, зал не пришлось заполнять в добровольно-принудительном порядке студентами. В нем и так не оказалось свободных мест. Помимо официальных делегаций союзных республик на конференцию приехало дополнительно около 50 ученых и группы студентов из Москвы, Ленинграда, Владимира. В конференции приняли участие около 100 сотрудников университета, 59 из которых опубликовали тезисы докладов.

Участники форума отмечали деловой, демократичный стиль работы конференции. Тон ее задали доклады начальника управления кадров Минпроса СССР В. Т. Петрова и ректора ГрГУ профессора А. В. Бодакова. Тому, что сказал в докладе ректор, некоторые поверили, лишь шире ознакомившись с работой университета и гродненских школ.

— В Белоруссии еще не разучились работать, — говорили многие после конференции. Один из ее участников выразился еще более определенно после посещения школ:

— Если везде в стране школы и молодые учителя будут работать на таком уровне, то Министерство просвещения СССР можно упразднить.

На равных участвовали в дискуссиях секретари обкома, горкома, райкомов, молодые учителя, работники органов управления народного обра-

зования, профсоюзные и комсомольские активисты, студенты.

Стихийно возник дополнительный «круглый стол» № 8 преподавателей и руководителей вузов, обсудивший вопросы перестройки подготовки учителей, организации непрерывной педагогической практики, создания психологической службы в вузах.

Мы не только щедро делились с участниками конференции своим скромным опытом, но и учились у них. Нас привлекает подготовка студентов Казанского университета к творческой деятельности, опыт РИИУ Литовской ССР по созданию региональной системы повышения квалификации молодого учителя, дифференцированная работа с молодыми учителями в Москве и многое другое. Все это мы постараемся воплотить в своей деятельности.

Члены ректората, кафедры

педагогики ГрГУ получили приглашение от делегаций Казахстана, Литвы, Таджикистана, РСФСР оказать помощь: по проведению на базе их вузов или министерств инструктивно-методических совещаний по послевузовскому образованию молодых учителей.

В чем-то конференция выявила и наши недостатки. Молодые учителя Гродненщины критиковали преподавателей университета за излишний академизм лекций, отсутствие практической готовности в области педагогики, психологии и методики.

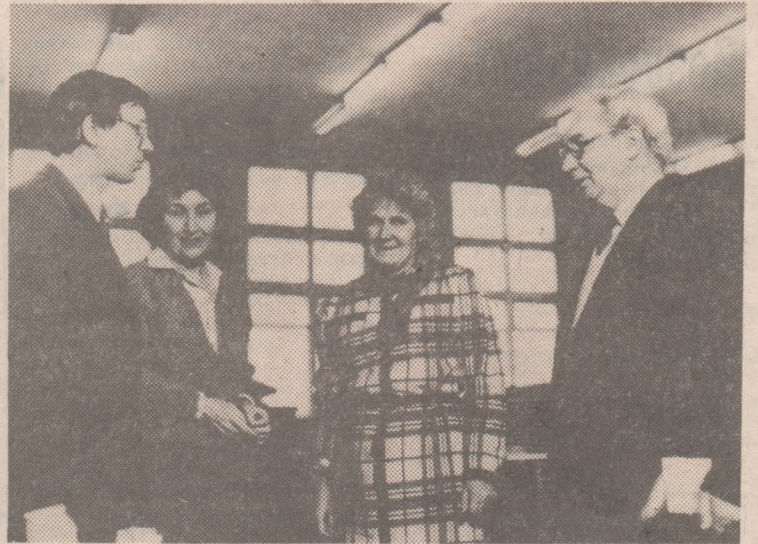
На заседании кафедры педагогики мы тщательно проанализировали результаты конференции и наметили меры по поднятию работы кафедры на новый уровень. Среди предложенных крупных мер — открытие лабораторий АПН СССР и Минпроса СССР по непрерывному педагогическому

му образованию, более широкая работа со школами и другими учреждениями народного образования, выпуск монографий, научных трудов, методических рекомендаций.

На конференции мы окончательно утвердились в мысли о том, что необходимо создавать региональную целостную программу непрерывной подготовки педагогических кадров, начиная от детского сада и заканчивая послевузовским образованием учителя.

Хочу поблагодарить преподавателей и сотрудников университета, оказавших помощь в подготовке и проведении конференции.

В. ТАРАНТЕЙ,
зав. кафедрой педагогики.
Фото В. Сорокина.

НА СНИМКАХ: президиум Всесоюзной научно-практической конференции. Plenарное заседание открывает министр просвещения БССР Л. К. Сухнат; заведующий кафедрой педагогики В. П. Тарантей и доцент кафедры психологии К. В. Вербова беседуют в перерыве между заседаниями с членами делегации филиала Варшавского университета в г. Белостоке

— деканом педагогического факультета В. Панеком (справа) и заведующей кафедрой дошкольной и начальной педагогики А. Дюбинской; (справа) доцент кафедры педагогики нашего университета И. И. Прокопьев среди молодых учителей.

Фото В. СОРОКИНА.

НА СНИМКЕ: выступает секретарь отделения общественных наук АН БССР, академик Н. В. БЕРИЛО.

МНЕНИЕ

Наш корреспондент попросил старшего научного сотрудника Хабаровского педагогического института доцента В. Н. НИКИТЕНКО поделиться своими впечатлениями о Всесоюзной научно-практической конференции.

— Каким было ваше участие в работе форума?

— Руководил «круглым столом» № 6, выступал с сообщением, участвовал в дискуссиях.

— Что дала вам конференция?

— Самоутверждение в понимании о сочетании компенсаторных и творческих аспектов пос-

левузовского образования. Кроме того, познакомила с опытом ГрГУ как научно-методического центра послевузовского образования молодых учителей, СШ № 23 г. Гродно, где я увидел наглядный пример сотрудничества по системе: наставник — молодой учитель — старшекласники.

— Какие вопросы, на наш взгляд оказались несовершенными, неясными?

— Осталось неясным, где предел компенсаторной функции и функции, развивающей творческие начала в послевузовском образовании молодых учителей.

Республиканский конкурс

На базе ГрГУ проводился очередной республиканский конкурс на лучшую студенческую научную работу. Гродненскому государственному университету было поручено руководство конкурсом по разделу «Филологические науки».

Конкурсная комиссия рассмотрела 90 научных работ студентов, направленных 10 высшими учебными заведениями БССР.

Высшей награды (Диплома Минвуза БССР с премией) удостоены:

студентка Гомельского госуниверситета Т. А. Михалкина за работу «Субстантивные дериваты со значением лица в диалектной речи»;

студентка БГУ им. Ленина Н. М. Саркисова за работу «Об

особенностях поэтического стиля С. Т. Кольриджа»;

студентка Гомельского госуниверситета А. Н. Гришечкина за работу «Звукопись и ее использование в дооктябрьской поэзии Я. Купалы»;

студентка Гродненского госуниверситета Н. И. Жук за работу «Философско-романтические характер апавданяў М. Гарэцкага»;

студентка Мозырьского госпединститута им. Крупской В. В. Середа за работу «Микротопонимия д. Матрунки Мозырьского района»;

студентка Гомельского госуниверситета Е. Л. Зайцева за работу «Лексические заимствования в говорах северной Западной Белоруссии»;

студентка БГУ им. Ленина за

работу «Издательство «Народная асвета» в XI пятилетке».

Дипломами Минвуза БССР награждены 2 работы, 2 автора. Дипломами БРС по НИРС — 10 работ, 10 авторов.

Наш университет представил на конкурс 12 студенческих работ. Из них особо отмечены две: названная выше работа Натальи Жук и работа Татьяны Коваленко «Время и пространство в романе И. А. Бунина «Жизнь Арсеньева».

Тридцать семь конкурсных работ (из них 4 работы гродненских студентов) рекомендованы для участия во всесоюзном конкурсе по разделу «Филологические науки».

Н. ГРЕБЕНЩИКОВА,
доцент кафедры русского языка.

НАШИ ЮБИЛЯРЫ

Дорогой Федор Васильевич!

Коллектив сотрудников физического факультета сердечно поздравляет Вас со знаменательным юбилеем — 80-летием.

Мы знаем Вас как добросовестного труженика, принципиального человека, доброжелательного товарища. Ваши скромность,

честность, отзывчивость и оптимизм снижали уважение физиков.

Создание научных и учебных лабораторий на ул. Социалистической неразрывно связано Вашим именем. Трудно в этом корпусе найти станок или установку, которые не знают прикосновения Ваших умелых рук. Всегда были и остаются для человека, преданность которой Родине и партии — не громкие слова, а добросовестный, честный повседневный труд.

От всей души желаем Вам, дорогой Федор Васильевич, крепкого здоровья и долголетия, счастья и радости, новых успехов в жизни.

НА СНИМКЕ: учебный кабинет кафедры общей физики Ф. Лепин.

СЛАВЯНСКІ РОБІН ГУД

НА СНИМКЕ: в прэзидыуме конференцыі.

Па старонках твораў

Ён прыходзіў у літаратуру не раз, запатрабаваны часам. Прыходзіў, каб падтрымаць вызваленчыя ідэі беларускага народа, будзіць яго нацыянальную самасвядомасць, уздымаць патрыятычны дух. Прыходзіў, каб дадаць яму сіл у барацьбе за сваё гістарычнае самасцвярджэнне.

Наш час зноў паклікаў Кастуся Каліноўскага для служэння ідэям справядлівасці, чалавечнасці. І гэта найлепш адчуў Уладзімір Караткевіч, які стварыў раман «Кастусь Каліноўскі, «Смерць і неўміручасць», шматлікія вершы пра нацыянальнага героя Беларусі. У рамане, дзе паказаны прыкладзены паўстання 1863—64 гг., Каліноўскі раскрываецца найперш як ідэйны настаўнік дваранскай інтэлігенцыі свайго пакалення. Ён настойліва фарміруе ў асяроддзі моладзі думку пра неабходнасць рэвалюцыйнага выступлення супраць царызму. Ён духоўна развіваецца, мужнее, гартуецца ў барацьбе з рознымі праціўнікамі і вырастае ў вобраз маштабнага зместу, у якасць сілы перадавой беларускай шляхты таго часу, якая яшчэ спявала сваю прыгожую гістарычную песню і зольная была павесці за сабой сялянскія масы на бой з самаўладствам. І хоць у структуры гэтага шматпланаванага твора Каліноўскі не з'яўляецца галоўнай фігурай, маральнае яго ўздзеянне на моладзь было вельмі вялікім. Менавіта пад непасрэдным уплывам Каліноўскага расце як адзін з кіраўнікоў паўстання асоўны

герой рамана князь Алесь Загорскі.

Пісьменнік, які маляваў Каліноўскага як рэальную гістарычную асобу, не паграшыў супраць ісціны, надзяліўшы яго высакародна-рыцарскімі рысамі, у значнай меры рамантызуючы яго. Бо такая рамантызацыя адпавядала логіцы яго рэальнай рэвалюцыйнай дзейнасці, стасавалася з ладам усяго яго гераічнага жыцця. Юны Кастусь паказваецца Караткевічам асобай са сваімі поглядамі і прынцыпамі, якія ён гораха, хаця часам і вельмі катэгарычна абараняе. У ім — абвостранае да болю пачуццё гонару за сваю нацыю, прыгнечаную і прыніжаную ва ўмовах каланіяльнай Расійскай імперыі. Гэтак жа моцна развіта ў ім пачуццё дваранскай годнасці, аднак далёкай ад усякай каставай замкнутасці. Яно жывіць яго патрыятызм, імкненне самааддана паслужыць роднаму краю і народу. У ім — чулая да чулівасці душа чалавека, які перажывае за прыгнечаных і абяздоленых, які заўсёды гатовы падтрымаць слабейшага. Разам з тым моцны і прыгожы духам арганізатар паўстання не выглядае ў Караткевіча чалавекам «сталёвага» складу. Несучы на сабе велізарны цяжар адказнасці за лёс паўстання, лёс Бацькаўшчыны, Каліноўскі ў апошніх раздзелах 2-ой кнігі рамана маральна зняможаны, нервова змучаны і жыве ў няспынных трывогах. Пры гэтым герой У. Караткевіча не траціць сваёй ідэйна-псіхалагічнай цэласнасці, ён цвёрда трымаецца кур-

су на вызваленчую вайну з манархічным рэжымам і мужна ідзе насустрач сваёй трагічнай будучыні.

Іншыя грані чалавечага «я» выдатнага беларускага рэвалюцыянера адкрываюцца ў Караткевічам у п'есе «Кастусь Каліноўскі», дзе герой яго ў адпаведнасці з законам рамантычнай драмы падымаецца над гістарычнымі падрабязнасцямі жыцця. Тут ён не толькі арганізатар і практычны дзеяч паўстання. Кастусь Каліноўскі тут — «сейбіт» (побач з «аратымі» і «крумкачамі») разам з такім патэтычна ўмоўным персанажам, як Беларусь. У гэтым эстэтычным кантэксце герой дзейнічае па лініі высокага духоўнага напружання, як вобраз вялікага грамадзянскага і інтэлектуальнага зместу. Такі Каліноўскі — мысліцель і патрыёт, ён асэнсоўвае чалавечае жыццё на зямлі, лёс Радзімы і бачыць сваё прызначэнне ў ахвярнай чыннасці дзеля яе добра. Ён думае пра нашчадкаў і гарыць жаданнем:

У водбліску згасальнае
зранкі
Апошнім промнем, як лязо
нажа,
Пайсці раллёю, мною
ўзаранай
Для руні, невядомай і
жаданай...

Пайсці да вас...
І да свайго крыжа.
А. ПЯТКЕВІЧ,
дацэнт кафедры беларускай
літаратуры.

В начале февраля белорусский народ и вся прогрессивная общественность отмечали 160-летие со дня рождения Кастуся Калиновского. Революционер-демократ, мыслитель и литератор, последователь идей Герцена, Чернышевского и Белинского, член революционного кружка Сераковского, руководитель восстания 1863 — 64 годов в Белоруссии и Литве против самодержавия, он пал в борьбе за народное счастье в 26 лет.

В университете проходила республиканская научная конференция «Кастусь Калиновский — выдающийся белорусский революционер-демократ и мыслитель».

В ее работе приняли участие: первый секретарь областного комитета партии Л. Г. Клецков, председатель исполкома областного Совета народных депутатов Д. К. Арцименя, секретарь обкома КПБ М. М. Бирюкова, первый секретарь Гродненского горкома КПБ А. И. Алешин, ответ-

ственные работники идеологических служб и творческих организаций области, ученые, преподаватели и студенты вузов Гродно, учителя истории школ областного центра, актив добровольных обществ охраны памятников истории и культуры, педагогического общества и общества «Знание».

Конференцию открыл проректор нашего университета С. А. Габрусевич.

С докладами выступили профессор Института славяноведения и балканистики АН СССР А. Ф. Смирнов; зав. отделом истории Белоруссии периода капитализма Института истории АН БССР; профессор Вильнюсского госуниверситета С. А. Лазутка; доктор исторических наук филиала Варшавского университета в Белостоке А. Доброньский; декан истфака В. Н. Черепица и заведующий кафедрой истории БССР, профессор Я. Н. Мараш.

Запавет народу

Бывай здаровы, мужыцкі народзе,

Жыві ў шчасці, жыві ў свабодзе.

І часам спамяні пра Яську свайго,

Што загінуў за праўду дзя добра твайго.

А калі слова прыойдзе ў дзела,

Тагды за праўду станаўся смела,

Бо адно з праўдай у грамадзе згодна

Дажджэш, Народзе, старосці свабодна.

Браты мае, мужыкі родныя.

З-пад шыбеніцы маскоўскай прыходзіць мне да вас пісаці, і можа

раз астатні. Горка пакінуць зямельку родную і Цябе, дарагі мой народзе.

Грудзі застогнуць, забаліць сэрца, — но не жаль загінуць за тваю праўду.

Прымі, народзе, па шчырасці маё слова прадсмертнае, бо яно як з таго света толькі для добра твайго напісана.

Нямаш, браткі, большага шчасця на гэтым свеце, як калі чалавек у галаве мае розум і навуку. Тагды ён толькі магчыме жыці ў багацце, па праўдзе, тагды ён толькі, памаліўшыся Богу, заслужыць неба, калі збагаціць навукай розум, разажэ сэрца і радню цэлую сэрцам палюбіць.

Но як дзень з ноччу не ходзіць разам, так не ідзе разам навука праўдзіва з няволяй маскоўскай. Ды пакуль яна ў нас будзе, у нас ічога не будзе, не будзе праўды, багацтва і ніякай навукі, — адно намі як скацінай варочаць будучы не для добра, но на пагібель нашу.

Для таго, народзе, як толькі калі пачуеш, што браты твае з-пад Варшавы б'юцца за праўду і свабоду, тагды і ты не аставайся ззаду, но ўхапішы за што зможаш, за косу, сякеру, цэлай грамадой ідзі ваяваці за сваё чалавечае і народнае права, за сваю зямлю родную.

Бо я табе з-пад шыбеніцы кажу, Народзе, што тагды толькі заживеш шчасліва, калі над табою маскала ўжо не будзе.

Твой слуга (народзе)
Яська-гаспадар з-пад Вільні.

СВЯТА ДРУЖБЫ

Беларусь адзначае 150-годдзе з дня нараджэння аднаго з вялікіх сваіх сыноў, ураджэнца Гродзеншчыны, самаадданага барацьбіта за народнае шчасце, выдатнага рэвалюцыйнага дэмакрата, кіраўніка вызваленчага паўстання 1863—1864 гг. на беларускай і літоўскай зямлі, заснавальніка і выдаўца першай беларускай газеты «Мужыцкая праўда» Кастуся Каліноўскага.

Юбілей Каліноўскага — святая дружбы беларускага, рускага, літоўскага, польскага і іншых народаў, якое нагадвае слаўныя і трагічныя старонкі з гісторыі іх сумеснай барацьбы супраць прыгнятальнікаў.

М. БІЧ,
доктар гістарычных навук, загадчык аддзела Інстытута гісторыі АН БССР.

Яго я лічу сучаснікам

На пытанні адказвае СМІРНОУ АНАТОЛЬ ФІЛІПАВІЧ, доктар гістарычных навук, прафесар (Інстытут славяназнаўства і балканистыкі АН СССР).

— Не адзін ўжо дзесятак гадоў Вы заняты вывучэннем паўстання 1863 года. Ці выпадковым быў Ваш выбар?

— Зусім не выпадковым. З Кастусём я пазнаёміўся яшчэ да вайны, па мастацкаму фільму «Кастусь Каліноўскі», у якім галоўную ролю выконваў вядомы акцёр Чаркасаў. Пасля таго Кастусь стаў для мяне героем з легенды, другім, славянскім Робін Гудам. Усе астатнія прычыны я растлумачыў у сваіх кнігах. Зараз хачу толькі яшчэ раз падкрэсліць, што ўсё сваё кароткае жыццё Каліноўскі скіраваў на пошукі вялікай народнай Праўды. Не магу не сказаць і пра тыя перашкоды, якія паўсталі на маім шляху: ў першыя пасляваенныя гады імя Каліноўскага было амаль што забаронена. Дылетанты ў пытаннях гісторыі ўпарта не хацелі бачыць дэмакратычнай, рэвалюцыйнай асновы ў светапоглядзе чалавека, які ўзначаліў адно з самых важных еўрапейскіх паўстанняў XIX стагоддзя. Зрэшты, гэты

парадокс стаў своеасаблівым стымулам маёй даследчыцкай работы.

— У сваім дакладзе Вы натхнілі на гаварылі пра асобу Кастуся Каліноўскага. Што прыцягвае Вашу ўвагу да яе?

— Перш за ўсё вярнасць, вярнасць ідэі, вярнасць ідэалу. Нават на эшафеце Каліноўскі заявіў: «Няма дваран — усё роўна», нават перад смерцю ён адмовіўся ад крыжа, нават пад шыбеніцай думаў пра свой народ, пакідаючы яму публіцыстычны і паэтычны запавет. Таму Кастуся я лічу нашым сучаснікам, які адначасова з'яўляецца і лепшым прыкладам для савецкай моладзі. Многім маладым людзям сёння не хапае менавіта рашучасці, і таму яго асоба перарастае межы краязнаўства. Вера ў братэрства людзей, народаў — яшчэ адна істотная рыса нашага Кастуся.

— Ці першы раз Вы прыязджаеце на радзіму героя Ваших навуковых работ? Падзяліцеся, калі ласка, Вашымі ўражаннямі.

— Самыя моцныя ўражання і засталіся з таго часу, калі я ўпершыню прыехаў у Якушоўку, летам

1947 года. Першае, што ўбачыў, — вялікі куст шыпыны, які прабіўся праз друз і цэглу на ўскраіне вёскі. Настрой урачыстасці разам з кветкамі, здавалася, стварала сама гэтая зямля, як быццам пакляўшыся назаўсёды славіць свайго сына-героя.

— Шчыра дзякуй, Анатолю Філіпавіч! На развітанне хочацца сказаць, што Ваша навуковая адданасць паўстанню Кастуся Каліноўскага адчуваецца і нават у мове, якая так шчодро перасыпана беларускімі словамі.

— Так, я ведаю мову Каліноўскага, свабодна чытаю на ёй, люблю яе. На жаль, не маю практыкі вуснай гаворкі, паколькі жыву ў Маскве.

— Што ж, будзем спадзявацца на Вашы новыя прыезды да нас, на Беларусь. Сярод студэнтаў і выкладчыкаў нашага ўніверсітэта ўжо склаўся ўдзячны Вам аўдыторыя, якая заўсёды будзе рада прыняць Вас як выдатнага прамоўцу і добрага сябра, тым больш, што нас аб'ядноўвае агульная любоў — Кастусь Каліноўскі.

Гутарку вяла **Н. В. ТАРЭЛКІНА.**
НА ЗДЫМКУ: прафесар інстытута славяназнаўства і балканистыкі. **А. Ф. СМІРНОУ.**

Славянскі Робін Гуд

Пісьменнік У. Арлоў, член Саюза пісьменнікаў ССРС, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, набыў шырокую вядомасць сваёй гістарычнай прозай. Яго творчыя дарогі праходзілі і праз паўстанцыя 1863—64 гады. Інтэнсіўная работа ў архівах, пакутлівы роздум над псіхалогіяй радавога інсургента, выбар уласнай мастакоўскай канцэпцыі — гэта неабходныя вехі на шляху будучых твораў пра паўстанне. Сёння У. АРЛОЎ дзеліцца сваімі набуткамі і планами.

Захаваць памяць

Народ жывы, пакуль жывая яго гістарычная памяць. Стагоддзямі паланізатары і русіфікатары розных масцей палілі нашу памяць на гарадскіх плячах разам з беларускімі кнігамі, тапілі яе са званамі, што клікалі народ на паўстанне, душылі і расстрэльвалі ў царскіх казематах, метадычна знішчалі ў страшных 30-я гады... Але народ здолеў захаваць сваю памяць і — выжыць. «Мы, балгары, толькі таму, што не забылі імёны сваіх герояў», — сказаў аднойчы выдатны балгарскі паэт Нікола Вапцараў. Мы, беларусы, толькі таму, што яшчэ здолны памятаць імёны сваіх герояў, — можам паўтарыць мы. У сусор'і гэтых імёнаў адно з самых яркіх — Кастусь Каліноўскі.

Мара сказаць пра яго наведвала, відаць, кожнага беларускага літаратара. Як цяжкую, балючую і ў адначасе шчаслівую пару прыгадваю дні, калі вывучаў архіўныя дакументы, датычныя паўстання 1863—1864 гадоў. З данясенняў царскіх афіцэраў і чыноўнікаў, з інсургенцкіх інструкцый і дыспазіцый, з пратаколаў допытаў і бязлітасна-цінчных рэвалюцый Мураўёва Вешальніка паўставаў гераічны час змагання лепшых сыноў беларускага, польскага і літоўскага народаў «за нашу і вашу свабоду». І ў кожным дакуменце прысутнічаў Каліноўскі, гучаў ягоны голас, які пачула тады ўся Еўропа.

Вынікам тых архіўных росшукаў пакуль што стала толькі гістарычная навела «Пяць мужчын у леснічоўцы», прысвечаная падзеям 1863 года на самым усходзе Беларусі, у наваколлі Горы-Горак, адзінага горада, які ўдалося ўзяць інсургентам на ўсім ахопленым паўстаннем абшары. Дарэчы, у часе працы ўдалося знайсці надзвычай цікавую згадку пра тое, што напярэдадні паўстання ў Горы-Горках дзейнічала нелегальная беларуская школа (беларуская мова была тады пад забаронаю), дзе выкладалі студэнты мясцовага земляробчага інстытута. Значыць, узровень нацыянальнай свядомасці беларусаў быў вышэй, чым хочыць нас пераканаць некаторыя гісторыкі, якія ўслед за нядобрай памяці прафесарам Абэцэдарскім нават Каліноўскага гатовы залічыць у палякі.

Кастусь Каліноўскі ў апавяданні не прыгадваецца, але невядома ён там, у старой леснічоўцы, дзе ўкрылася ад залевы жменька ацалелых інсургентаў разам з палонным афіцэрам расійскай арміі. Гэта ён, Кастусь, дапамагае паўстанцам начальніку Магілёўскага ваяводства Людвіку Звяждоўскаму прыняць у той амаль безвыходнай сітуацыі адзіна правільнае рашэнне.

Імя Каліноўскага акутана легендай і славай, апета ў народных паданнях і песнях. Сваёй самаадданай барацьбой Каліноўскі істотна паўплываў на рэвалюцыйную свядомасць беларускага народа. Ён разумеў агульнаеўрапейскае вызваленчага руху на ўскараінах царскай Расіі, ён бачыў і вітаў актывізацыю рэвалюцыйных імкненняў сярод рускага народа — і таму стаў адным са слаўных герояў не толькі на Беларусі, але і ў Літве, у Польшы.

Была гатова да авантурных ідэй па падрыхтоўцы новага паўстання. Г. Дмахоўскі — малады, энергічны, перапоўнены вялікімі памкненнямі — займаўся актыўнай агітацыяй сярод эмігрантаў, вербаваў валандэраў, купляў зброю, меў непасрэднае дачыненне да фарміравання ўзброенай экспедыцыі Ю. Заліўскага. Але аўстрыйскія ўлады, якія ўважліва сачылі за дзейнасцю эмігрантаў-рэвалюцыянераў, арыштавалі штаб Заліўскага, а некалькі пазней, у 1834 годзе, і

скі ўважліва сачыць за палітычнымі падзеямі ў царскай Расіі, разу меючы, што адмена прыгоннага права не можа спыніць хвалі на роднага абурэння. Не здольны застацца ўбаку, вяртаецца на Радзіму і адразу ж становіцца актыўным членам так звананага «Літоўскага правінцыйнага камітэта» (ЛПК) займаецца падрыхтоўкай узброенага паўстання на Беларусі і Літве.

Якраз тады К. Каліноўскі ствараў у Гродне нелегальную рэвалюцыйную арганізацыю і наладжвае самыя цесныя сувязі з ЛПК. А ўвосень 1862 года Каліноўскі становіцца кіраўніком ЛПК і пачынае барацьбу за рэвалюцыйна-дэмакратычную праграму паўстання. Яе прыхільнікам становіцца і Г. Дма-

Паплетнік Каліноўскага

Чалавек магутнай волі, поўны адчування ўласнай годнасці, надзвычай мэтанакіраваны, Каліноўскі і эшафот ператварыў у трыбуну для выказвання рэвалюцыйна-дэмакратычных ідэй. Перадаючы на волю «Лісты з-пад шыбеніцы», думаў пра спадчынінаў, пра будучыню, але адначасова ўспамінаў пра тых, хто быў побач з ім у шарэнгах паўстанцаў.

Адным з паплетнікаў Каліноўскага быў Генрых Міхайлавіч Дмахоўскі — сусветна вядомы скульптар-рэвалюцыянер (псеўданім Генры Д. Сандэрс). Ужо ў студэнцкія гады далучыўся да рэвалюцыйна настроенай моладзі, дваццацігадовым іонаком стаў паўстанцам з атраду В. Пяткевіча, а пасля паражэння, у 1831 годзе, апынуўся ў эміграцыі. Гэта была цэлая армія выгнаннікаў, якая вымушана бяздзейнічала, а таму

Г. Дмахоўскага. Для мастака-рэвалюцыянера пацягнуліся доўгія гады зняволення, поўныя цяжкіх роздумаў і ваганняў, гады, якія прымуслі пераасэнсаваць сваё месца ў рэвалюцыйнай барацьбе. І калі ў 1841 годзе наступіла вызваленне, Дмахоўскі адразу пакідае Аўстрыю дзеля таго, каб у Францыі прысвяціць свой талент скульптара ўшанаванню памяці барацьбітоў за перамогу. У 1848 годзе стварае помнік В. Пяткевічу, у 1849 — героям Познаньскага паўстання 1848 года.

Між тым рэвалюцыйны рух у Еўропе пачынае спадаць. Таму Дмахоўскі, верны свайму рэвалюцыйнаму мастацтву, выязджае ў ЗША, дзе выконвае бюсты Т. Касцюшкі і Т. Джэферсона, памятны медаль «Апафеоз Т. Касцюшкі», медальён з сілуэтамі дзекабрыстаў, знакамітую скульптурную групу «Гарыбальдзі з воінамі» (1860). Удалечыні ад радзімы Г. Дмахоў-

хоўскі, за што, пасля часовай перамогі ліберальнай фракцыі «белых», яго ўслед за Каліноўскім адхіляюць ад кіраўніцтва камітэтам Талантавіты скульптар становіцца камісарам Дэсенскіх атрадаў і пасля шэрагу паспяхоўных аперацый даказвае свае несумненныя здольнасці арганізатара і воіна. Чатыры месяцы ў бесперапынных баях супраць карнікаў удаецца захоўваць моцны баявы атрад, чатыры месяцы паўстанцы ўтрымліваюць немалую тэрыторыю. І ўсё ж, сітуацыя мяняецца не на карысць барацьбітоў 26 мая 1863 года ў час чарговага атакі куля спыняецца ў 53-гадовага рэвалюцыянера.

Месца яго смерці — вёска Парэча Барысаўскага павету, месца яго вечнай памяці — ўдзячныя сэрцы нашчадкаў.

А. ВАЛЮК,
студэнт-завочнік філалагічнага факультэта.

УНІВЕРСІТЭЦКАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ КНІГАЛЮБАЎ ПАВЕДАМЛЯЕ

Да юбілею Кастуса Каліноўскага падрыхтаваны:

— дзве кніжныя выстаўкі «Кастусь Каліноўскі — палыманы рэвалюцыянер», «Ты сын мой геройскі, Кастусь Каліноўскі» (у біблі-

тэцы галоўнага корпуса і бібліятэцы гістарычнага факультэта).

— бібліяграфічны даведнік «Кастусь Каліноўскі. Да 125-годдзя паўстання 1863 — 1864 гадоў і да

150-годдзя з дня нараджэння К. Каліноўскага» (335 найменняў).

— метадычныя распрацоўкі да вуснага часопіса «За нашу і вашу свабоду».

СПОРТ

СПОРТ

СПОРТ

Наши олимпийцы

В Тбилиском Дворце спорта проходил 57-ой чемпионат Советского Союза по классической борьбе. В составе сборной команды Белоруссии было два студента факультета правоведения нашего университета — мастера международного класса Александр Шестаков (весовая категория 57 кг) и Анатолий Федоренко (вес 100 кг).

Эти соревнования для многих борцов явились смотром готовности к международным турнирам, по результатам которых будет определена сборная олимпийская команда страны на XXIV Олимпийские Игры в Сеуле. И чемпионат страны давал для наших спортсменов путевку в сборную команду.

Первым начал соревнования А. Федоренко. Его соперником был серебряный призер Олимпиады-80 витебчанин Игорь Каныгин. Анатолий победил со счетом 9:3. Прославленный боец пожелал А. Федоренко пробиться на Олимпийские Игры. Затем Федоренко победил И. Лечкова (РСФСР), А. Тевдорадзе (Тбилиси), Ш. Нугаева (РСФСР) и в финале встретился с чемпионом мира — тбилисцем Гурамом Гедехаури. В труднейшем поединке по баллам победил Анатолий, ставший чемпионом Советского Союза в третий раз.

Труден был путь к пьедесталу у Александра Шестакова. Саша выиграл у А. Бабаряна (Ереван), Н. Яхьева (Гомель) С. Буланова (Ростов-на-Дону), О. Аратю-

няна (БССР). В финале ему противостоял экс-чемпион СССР, призер чемпионата мира Тимур Калимуллин (Омск). В труднейшем поединке победу одержал наш студент. Впервые чемпионом СССР стал Александр Шестаков. Радость победы разделили со

спортсменами их тренеры, заслуженный тренер БССР В. Максимович и В. Копылов.

Впереди у А. Шестакова и А. Федоренко международные турниры в Болгарии и Швеции.

О. СМОЛЯКОВ,
ст. преподаватель кафедры физвоспитания.

ОТ РЕДАКЦИИ.

Когда верстался этот номер, в редакцию поступило сообщение о том, что Анатолий Федоренко занял 1 место в международном турнире по классической борьбе в Швеции.

Мы присоединяемся к многочисленным поздравлениям победителю.

НА СНИМКЕ: чемпионы СССР А. ШЕСТАКОВ (слева) и А. ФЕДОРЕНКО.

Фото В. СОРОКИНА.

ВЛАДЕЛЬЦЫ РЕДКИХ КНИГ, ОТКЛИКНИТЕСЬ!

В последние годы большое внимание книголюбов привлекают книжные аукционы, прошедшие в ряде городов страны.

Готовится к антикварно-букинистическому аукциону Гродненский облкниготорг.

На аукционе можно продать и приобрести редкие, а порой и уникальные издания.

Букинистический отдел магазина № 16 «Меднига» (Бульвар Ленинского комсомола 29, тел. 33-82-13) до 1 марта 1988 г. будет принимать для продажи на аукционе книги под сохранную расписку.

Можно предложить антикварную литературу (изданную с 1850 по 1960): редкие печатные издания по истории, философии, естествознанию, редкие и ценные издания художественной литературы, книги по искусству, альбомы, словари, справочники, энциклопедии и другие книги.

Аукционная комиссия оценивает сданные книги, а покупателем станет тот, кто на аукционе назовет наибольшую цену.

Владелец книги, проданной на аукционе, получит сумму, составляющую 80 процентов от цены, за которую будет продана книга. Комиссионный сбор — 20 процентов.

Наш адрес:
230023, г. Гродно,
ул. Ожешко, 22, комн. 336
тел. 44-85-75

Газета выходит
еженедельно

Гродненская областная
укрупненная типография,
ул. Полиграфистов, 4.

Тираж 2000 экз.
АИ 00556. Зак. 1530.

И. о. редактора
Л. Н. МАНЦЕВИЧ